

JP $\frac{28}{9}$ 1912.

[1] Þegar að er gáð, er það þó ekki. Það er með hendi skrifara Odds biskups. Það skrifaða mun því allt stafa frá Oddi biskupi.

1. Nic. Arctander: Precationes aliquot ministrorum. Haviniæ 1599.

2. Guðspjallabók. [Hólum] 1617.

Þar aftan við:

a, Historia píningar og upprisunnar.

b, Eyðing og niðurbrot borgarinnar Jerúsalem.

Þá kemur langur viðauki við Guðspjallabókina ritaður 1628. Sýnist vera með hendi Arngríms officialis Jónssonar.[1]

3. Catechismus. Er nákvæmlega sami og sá, sem heimfærður er til 1576, og er s.a. Er í kgl.

Bibl. i Khöfn. Eg hefi skoðað þann Catechismum, og hefi lýsingu á honum. Cfr. Bibl. Dan. I, 460.

Þessa bók keypti eg á uppboði eptir Arnljót prest Ólafsson 28/9 1912.

Í dánarbúi Hálfdanar skólameistara Einarssonar 24. Sept. 1785 er (s. n. 174) talin Guðspjallabók frá 1617. Það gæti verið þetta eintak, og síra Arnljótur fengið það á Hólum í Hjaltadal hjá síra Benedikt Vigfússyni.

CATECHISMVS.

Edur.

Christelegur Lærdomur/

Fyrer einfallda Presta og Predikara / Hwsbændur og Vngmenne.

D. Mart. Luth.

Psalmo xxxiiij.

Komed hingad Børn/ heyred mier/
Eg vil kienna ydur Otta Drottins.

Þetta eru Tiu Laga Boderd Gudz.

Fyrsta Bodord.

Þesse Figura heyrer til Exodi xxxij Capitula.

Eg er Drottenn Gud þinn/ Þu skallt ecke hafa annarlega Gude fyrer mier.

Þad er

Vier eigum yfer alla hlute fram/ Gud ad ottast/ hann ad elska / og a hann einn ad trwa

Annad Bodord

Eigi

Þesse Figura heyrer til Capitula xxiiij. Levitici.

Eige skalltu leggia Nafn Drottens Guds þijns vid Hiegoma.

Þad er.

Vier eigum ad ottast og elska Gud/ Aungvum eigum vier Jlls ad bidia j hans Nafne/ eige sueria vid þ/ nie Fiölkynge frem ia/ eige liuga edur suíkia/ helldur eigum vier Guds Nafn ad akalla j öllum vorum Naud synium/ þad ad tilbidia/ Lofa þad/ og þui Þacker ad giöra.

Minstu a ad helga Hvijldar Dag Drottens.

Þad er

Vier eigum ad ottast og elska Gud/ Ad vier eige þyrerlijtum Predikun/ nie hans Ord/ Helldur eigum vier þad heilagt ad hallda/ giarnan heyra þad og læra.

Fiorda

Genesis ix. Capitulo

Þesse Figura hører til

Heidra skalltu Fodur þinn og Mod-
er / so þu verder langlijfur a Jord-
unne.

Þad er.

Vier eigum ad ottast og elska Gud/ Ad vier eige yfererlijtum vora Forelldra/ nie þa sem yfer oss eru bodner/ edur til Reidi þa reitum/ Helldur þa i Heidre höf-um/ þionum þeim og hlydner siem/ elskum þa og Virding veitum.

Genesis iiij. Capitula.

Þessi Figura heyrer til

Eige skalltu Mann deyda

Þad er.

Vier eigum ad ottast og elska Gud/ Ad vier eige meidum Holld vors Naunga eda giörum hönum Mein j nöckru/ Helldur eigum vier ad biarga hönum/ og vidhiälpa j öllum Lijfs Naudsynium.

Siötta

Þesse Figura heyrer til

2. Reg. 11. Capitula

Eige skalltu Hoordom drygia.

Þad er,

Vier eigum ad ottast og elska Gud/ Ad vier lißum hreinlißerduglega bæde j Ordum og Verkum/ og ad huör og eirn elske og j Heidre haße sijna eckta Personu.

Josue vij. Capitula

Þessi Figura heyrer til

Eige skalltu stela

Þad er.

Vier eigum ad ottast og elska Gud/ Ad vier eige grijpum Gotz eda Peninga vors Naunga/ eda med faulskum Kaupeyrer eda Vnderhyggiu vnder oss drögum/ Helldur eigum vier hönum ad hialpa/ad hans Gotz og Opphellds avaxtest og vardveitest.

Eige skalltu bera falskan Vitnis burd j mote þijnum Naunga.

Þad er

Vier eigum ad ottast og elska Gud/ Ad vier ecke ranglega liugum nockru a vorn Naunga/ edur suijkium/ baktölum edur opræg ium hann/ Helldur eigum vier hann ad afsa ka/ allt gott vm hann ad tala/ og færa alla hlute til betra vegar

Þesse Figura heyrer til Genesis xxx. Capitula

Eige skalltu girnast Hws Naunga þijns.

Þad er.

Vier eigum ad ottast og elska Gud/ Ad vier eige med Flærd stundum epter Arfe edr basta Eign vors Naunga/edur vnder oss drögum med Yfervarpe Laga og Riettinda Helldur eigum vier tilhialpa og styrkia/ ad hann hafe sitt oskaddad.

Tiunda

Eige ſkalltu girnaſt hans eigen Kuinnu/eige Þion/nie Þionuſtu Kuinnu/ eige Vxa nie Aſna/ og eckert þad hann a.

Þad er.

Vier eigum ad ottaſt og elſka Gud/ Ad vier ei burt tælum eda lockum fra vorū Naunga hans eigen Kuinnu/ Þionuſtu Folk eda Kuikſie/ Helldur eigum vier ad aminna og Radleggia/ ad huór og eirn ſie ſamt/ og eſkunde ad þiona þad hönum ſkylldugt er.

Huad ſeiger Gud af øllum þeſſum Bodordum? Andſuar.

So seiger hann Exodi. xx. Cap.
Eg er Drottenn Gud þinn/ Styrkur Vandlætare/ vitiande Ranglætis Fedranna a Sonunum j þridiu og fiordu ættkuýsl/þeirra sem mig hata. Enn giør ande Myskunseme j Þushund Kynkuýsl er/þeim sem mig elska/og vardveita mijn Bodord.

Þad er.

Gud hootar þeim øllum Pijnu sem yfirgiefa þessum hans Bodordum/þui eigum vier ad ottast og hrædast hans Reide/og eckert giøra j mote þessum hans Bodordum. Enn þeim øllum sem þesse hans Bodord halda/ þeim lofar hann sinne Naad og øllum goodum Hlutum/ þar þyrer eigum vier Gud ad elska/trua hønum og treysta/og epter hans Bodordum giarnan giøra.

Þessar Greiner heyra til Bodordonum/edur Guds Løgmale.

I.

Huør er Mismunur a mille Løgmaal sins og Evangelij?

Løgmaaled eru þau tiu Bodord Gudz huør ed kienna/huørnen og huilijker vier erum huad vier eigum ad giøra/t huad vier eigum ad flyia og fordast.

Enn

Enn Evangelium/ edur Gudspialled er þad Nadar Fyrerheit vt aþ Christo / i huór iu oss verdur skeinkt og gieþen þyrergieþning Syndanna/ og þad eiliþa Lijþ þyrer eckert/ alleina vegna Christi. Og þesse Mals grein hun er Summa/ Inneћalld og Mergur alls Evangelij/ Joh. 3. Cap. So heþur Gud Heimen elskad/ ad hann gaþ sinn eingieten Son/ vppa þad/ ad aller þeir sem a hann trua/verde ecke þyrer dæmder/helldur ad þeir haþe eilijþt Lijþ. Þesse Lærdomur/ hann er myklu haleitare/ enn tiu Bodorden edur Lógmaled.

II

Kunnum vier nøkud ad vppþylla og hallda þetta Guds Løgmal ?
Andsuar. Nei.

III

Huar til stodar þa Løgmaled ?

Þad openberar þyrer oss Synderner/ og þordæmer alla Menn Syndanna vegna.

Þar næst kienner þad / huór ad sie Good verken.

IIII

Huad er Synden ?

Allt þad sem er a mote Guds Bodordum.

Vppruna Synd er sa Blindleike / sem huórium Manne er med þæddur/ þar med vondar Tillyneigingar og Girnder j mote Gudz Bodordum:

Giøran-

Giøranlegar Synder/eru illar Hugrenningar/ Ord + Giörder j giegn Guds Bodordum.

V

Hvøriar Synder eru ecke med þeim heiløgu?

Þær sem skie j mote Samviskunne þegar Madur viss vitande og viliande giører nockud j mote Guds Bodordum

VI

Hvør Refsing kiemur epter Syndernar?

Guds Reide/ Holldlegur Daude/ Fatækt og Hallære/ og allskyns Motgangur og Olucka/ og med þad sidsta eilijf Fyrerdæming yfer þa Jdranarlausu.

VII

Hvad er christeleg Jdran?

Þad er ad hafa Hiartans Angur og Trega fyrer umlidnar Synder/ og ad finna med sier Hrædslu Gudlegrar Reide. Þar med ad hafa Tru og Traust ad Syndernar sieu fyrergiefnar vegna Christi/ og af slijkre Tru fram ad leida Godverkenn/ þau sem Gud hefur boded og hönum þar med ad þiona/ og Hydne ad veita.

VIII

Hvør ero þau Good verken?

Þau sem Gud hefur boded j tÿu Bodordū/þegar þau skie af Trunne a Christum/ og eru giörd Gude til Lofs og Dyrdar.

Hvørnen kunna Good Verken Gud de ad þocknast ?
Fyrer Truna á Jesum Christum.

X

Hvørnen er oss møgulegt Good verk-en ad giøra ?
Fyrer Hialp og Hiastod hins Hel-ga Anda.

XI

Huar fyrer eiga Menn ad giøra God-verken/ og Hlydne ad veita Guds Bodordum/ med þui ad vier forþienum ecke Syndanna Fyrergiefning þar med ?

1 God verken eru Menn skylldnger ad giøra/ Fyrst vegna Guds/ af þui ad Gud vor Drotten og Fader hann hefur boded þau og skipad/ Matth. 25. Tessalon. 4. Cap. Honum eigum vier epter ad fyl-gia/ so sem hlyden Børn/ Og Synderna þær verda oss fyrer Christum fyrergiefn-ar/ og Heilagur Ande veittur/ þess vegna ad vier skulum ecke leingur upp þadan Synd ernar dryia/ Róm. 6. Tit. 2. & 1. Pet. 1. 2 Cap. Helldur vegsama Gud med good-um Verkum.

2 Þar næst eigum vier ad giøra Godverk en sialfra vorra vegna/ uppa þad/ ad vier giet um aud synt med sannindum/ ad vier høfum rietta og sanna Tru/ og ad vier missum ecke

aptur

eptur Nad Gudz og Syndanna Fyrergiefning & eilijfa Saluhialp/og verdum ecke refster stundlega edur eilijflega vegna Syndanna sem Madurenn giörer huert j mote Samviskunne.

3 J þridia Mata er oss skyllt Goodverken ad giöra vegna Naunganns/ hönum til Hiálpar og Pionustu/ og ad vier giefum ecke Hneixlan nöckrum Manne.

Truarjatningen.

Sem huor Hennefader og Hwsbonde/ skal kienna sijnum Børnum og Vndergiefnu Folke.

Fyrsta Grein af Sköpunenne.

Eg True a Gud Fodur Almattugan Skaparan Himens og Jardar.

Þesse Figura hyrer til

Genesis Fyrsta Capitula

Þad er

Eg true ad Gud hefe skapad mig a-
samt med öllum ödrum Skiepnum/ og ad
hann hafe giefid mier Aund og Lÿkama/
Augu/ Eyru og alla Limu/ þar med Skyn
og Skilningar Vit/og ad hann öllu þessu en
nu vid Makt helldur/ Hier til veiter hann
mier og fyrer sier/ noglega og daglega gief
ur Klæde og Skiæde/ Mat og Dryck/ Hws
og Heimile/ Konu og Börn/ Akra og Kuikfie
og allt þad gott er/ med öllu þui eg þarf til
þessa Lÿfs Uppheldis/ Hann verndar mig

Og vardveiter pyrer öllum Skada og Háska og öllum illum Hlutum/ Og allt þetta veiter hann mier ap sinne skiærre/ Födurlegre/ Gudlegre Goodgirnd og Myskun/ an allrar minnar Verdskulldunar/ pyrer huad allt eg á hönum Loþ og Þacker ad giöra/hönum þiona og hlyden ad verá/Þetta eru visseleg sañende.

Aunnur Grein ap Endurlausnenne.

Þesse Figura heyrer til Matthei xxvij. Capitula

Og a Jesum Christum Son hanns Eingeten/ vorn Drotten/ Huør ed giet en var aþ Heilogum Anda/ Fæddur aþ Mariu meyiu/ Piindur vnder Pontverskum Pilato/ Krossfestur/ Deyddur

Og

og grafen/ Nidur stie hann til Helvij-
ta/ a þridia Deige reis hann vpp fra
Daudum/ Vpp stie hann til Himna/
Situr hann til Hægre Handar Gudz
Fødurs/ Almattugs/ Þadan er hann
komande ad dæma Lifendur og Dauda.

Þad er.

Eg true ad Jesus Christus sie sannur
Gud af Fødurnum fæddur fyrer allar Ald-
er/og lyka sannur Madur/fæddur af Mariu
Meyiu/ ad hann sie minn Drotten/ Sem
mig fortapadan og fyrerdæmdan Mann hefur
afrekad/endurleyst og frelsad fra øllum Syn
dum/Daudanum og Diöfulsins Vallde/ eige
med Gulle nie Silfre/ helldur med sijnu dyr-
mæta Blode/ og med sijnum saklausa Daud
a og Pijnu/so ad eg verde hans eigenlegur lij-
fe vnder hans Vallde) hans Rijke/ þonum
þione j eilijfu Riettlæte/Meinleyse og Sæ-
luhialp/Lijka sem hann er sialfur af Dauda
vpprisen/lifer og rijker ad eilijfu/ Þetta
eru vissuleg Sannende.

Þridia Grein af Helgunenne.

Eg true a Helgan Anda/ Heilaga Almennelega Christne/ Samneyte Heilagra/ Fyrergiefning Syndanna/ Holldsins Vpprisu/ z Eilijft Lijf epter þetta Lijf/ Amen.

Þad er.

Eg true ad eg giete ecke af sialfs mijns eigen Krapt/ nie Skilninge truad a Jesum Christum minn Drotten/ eda til hans komest/ helldur hefur Heilagur Ande mig fyrer Gudspiallanna Kienning kallad/ og vpplyst med sijnum Aastgiöfum/ Helgad mig og i idhalld ed i riettre Tru/ lijka sem hann alla adra christna Menn a Jördu/ kallar/ samansafnar/ vpp

vpplyser/ Helgar/og j riettre Tru til Jesum Christum vardveiter/ j huörre christelegre Kirkiu / hann nadugleg a þyrergiefur mier/ og öllum Truöðum daglega allar Synder/ Og a eyſta Deige mun hann vppvekia mig/ og alla Menn ap Dauda/ og giefa mier og öllum Riettruöðum j Christo eilijft Lijf/ Petta eru vissuleg Sannende,

TRunne edur CREdo/ Nepra þessar Greiner til.

I.

Huad er christeleg Tru? Andsuar.

Chisteleg Tru er ecke ad eins/ ad kun na Greiner Truariatningarennar og hallda þær sannar ad vera/ helldur med Hiartans Trunadar Trauste ad forlata sig vppa Gud z trua þui fullkomlega/ad Gud mune vegna sijns Sonar Jesu Christi fyrer Predikunnar Embætte hins Helga Anda/giefa og veita fyrergiefning Syndanna/ og frelsa oss fra Daudanum/ og giefa Lijf og eilijfa Sælu hialp. Puiad hingad hnijga allar Truarennar Greiner/ enn þetta er su Truen sem oss Riett læta og Sæluholpna giörer.

II.

Huør er Mismunur a mille christeleg rar Truar/ z þeirrar Truar sem hafa Tyrkiarner? Andsuar.

Tyrkiar trua ecke a þann sanna Gud/ Fö

Bili. dur

dur/Son og Heilagan Anda/ huör ed sig hef ur openberad fyrer Frelsaran Christum / hell dur dickta þeir sialfum sier annan Gud sem Himen og Jörd skal skapad hafa/ Þeir trua og ecke a Guds Son Jesum Christum/ad hann se sannur Gud/og sa einka Medalgangaren/fyrer huörn vier ödlumst fyrergiefning Syndanna og eilijfa Saluhialp. Þeir hallda ad eins nöckud lyted af þeim tiu Bodordum/ ad Menn sieu yfervalldenu hlydner/slae ecke j Hel/stele ecke/ bere ecke Liugvitne/ ad Menn giöre jduglegar Bæner/ og giefe Almösur. Og hier fyrer þesse Verken meina þr sig Saluholpna verda.

III.

Huærsu margar eru persónur Gud domsins? Andsuar.

Þriar/ Gud Fader/Sonuren/ og Heilagur Ande.

IV.

Huad margar Nattwrur hefur Christur?

Tvær. Guddomlega Nattwru/ og Manndomlega. Christur hann er komen af Gydingum epter Holldenu/ huör ad er Gud yfer öllum hlutum/ Blezadur ad eilijfu/1. Joh. 5 Cap. Vier erum j Christo Jesu/ hañ er sannarlegur Gud.

Huörsu

V.

Huornenn þær Madur Syndanna Fyrergiefning/ꝛ verdur fyrer Gude Riettlætur og Sæluholpen ?

Fyrer Truna a Guds Son Jesum Christum/ huőr ed fyrer oss er fæddur/ pijndur/ daen/ og vpp aptur risen/ huőra vegna alleina vt af skiærre Næd/ enn ei vegna vorra godra verka/ skeinkt og giefen verdur Syndanna Fyrergiefning/ Riettlæted ꝛ þad eilijfa Lijf/ øllum þeim sem trua a Jesum Christum.

Drottenleg Bæn.

Sem huør Kiennefader ꝛ Hwsbonde/ skal kienna sijnum Børnum/ ꝛ vndergiefnu Folke.

 Fader

Þesse Figura heyrer til

vj. Capitula Matthei.

FAder vor sem ert a Himnum.

Þad er.

Gud vill hier med til laida oss og locka ad vier trua skulum/þad hann sie vor riettelegur Fader/ꝛ vier hans sannarleg Börn/so ad vier þess helldur/med fullu trunadar Trauste meigum hann bidia / so sem þa good Börn bidia þeirra elskulegan Födur.

Fyrsta Bæn

Helgest

Þesse Figura heyrer til Þui Pridia Boodorde.

Helgest þitt Nafn.

Þad er.

Guds Nafn er sannarlega j sialfu sier Heilagt/Enn vier bidium j þessare Bæn/ad þ skule eirnen helgast hier med oss.

Huørnen skiedur þad? Andsuar.

Nær Gudz Ord kiennast rietteleg a og hreinlega/ ⁊ vier epter þeim lifum heilazlega so sem Guds Börnum hæfer/ Þar til hialpa oss O elskulege Fader a Himnum/ Enn huór sem ódru výs kienner edur lifer/ enn Guds Ord bydur/sa vanhelgar Guds Nafn a medal vor/ Þar fra vardveit oss/ Elsku lege Fader a Himnum.

Bv. Aunnur

Þesse Figura heyrer til. Actorum 2. Capitula.

Til kome þitt Rijke.

Þad er.

Guds Rijke kiemur ad sönnu an vorrar Bænar/aþ sialþu sier til/En vier bidium j þessare Bæn/ ad þad eirnen kome til vor

Huørnen skiedur þad ?

Nær vor Himneskur Fader gieþur oss sin̄ Heilaga Anda/sa sem oss veiter þa Naad/ad vier truum hans heilaga Orde/ og liþum heilaglega/hier stundlega/enn annars Heims eilijflega.

Pridia

xxvi. Capitula Matthei

Þessi Figura heyrer til

Verde þinn vilie so a Jørdu sem a Himne.

Þad er.

Guds goodur og nꝯdugur Vilie verdur þo vier bidium þess ecke/ Enn vier bidiū i þessare Bæn/ad hans Vilie verde a medal vor.

Huørnen skiedur þ ? Andsuar.

Naar Gud onyter og hindrar øll jll Rꝯad z vondan Vilia/ sem þui vallda/ ad Guds Nafn vanhelgast/ z hans Ryke naer ecke til vor ad koma/ so sem er Dioffullen/ Heimuren og vor Holldlegur Vilie/ helldur styrker oss z stødugа

ſtöduga giörer j ſijnum Ordum/ t Trunne/ allt til vorra Æfeloka/Þetta er hans Myſkũ ſamur og goodur Vilie.

Fiorda Bæn.

Þesse Figura heyrer til vj. Capitula Johannis.

Giep oſſ j Dag vort daglegt Braud

Þad er

Gud giefur ad ſönnu daglegt Braud/ jafnvel vondum Mönnum / þo vier bidium þeſſ ecke/ Eñ vier bidium j þeſſare Bæn/ad hann læte oſſ vort daglegt Braud vidurkieña og med þakláte til vor medtaka.

Huad kallaſt daglegt Braud? Andſuar.

Þad er allt þad ſem naudſynlegt er til þeſſ arar Lijfs Biargar/ſem er/Matur og Dryck ur

ur/ Klæde og skiæde/ Hws og Heimile/ Töd ur og Eingiar/ Kuikfienadur/ Godtz og Pe ninger/ good eigen Kuinna/ hlyden Börn/ dygt þionustu Folk/ truer og fromer Yfer-menn/ god Almwgans stiorn/ hagstæd Ved-rætta/ Fridur/ Heilbrigde/ Sidseme/ Heidur/ go der Viner/ og trufaster Naungar/ og allt annad þessu liikt.

Fimta Bæn.

Þesse Figura heyrer til Matthei xviij. Capitula.

Og fyrergief oss Skullder vorar/ so sem vier fyrergiefum vorum Skulldu-nautum.

Þad er

Vier bidium i þessare Bæn/ ad vor Himneskur Fader eige vilie alltijta vorar

Synder

Synder/ ſo ad hann fyrer þeirra ſkulld vilie eige veita oſſ vora Bæn/ þuiad vier erum allra þeirra hluta omakleger ſem vier umbid ium/ h ỏpum og eige helldur þad verdſkulldad/ helldur ad hann villde oſſ þad allt fyrergiefa fyrer ſijna eigenlega Nad/ þuiad daglega ſyndguſt vier/og forþienum eckert annad enn Straff/So vilium vier og eirnen þar j mot fyrergiefa af Hiarta þeim ſem oſſ j mote briota/og giora þeim gott ſem vid oſſ miſgiora.

Siøtta Bæn.

Þeſſe Figura heyrer til

iiij. Capitula Matthei.

Og eige leid oſſ j Freiſtne.

Þad er.

Gud freiſtar ad ſönnu einſkiz Mans

Enn

Enn vier bidium j þessare Bænad Gud vil se vernda oss og vardveita/fyrer Andskotans Heimsins og Holldsins Vielum/so ad vier hrðpum ei fyrer þeirra tilteyging j Vantru nie Aurvænting/ edur adrar stor Synder ꝛ Lðstu/ Og þo ad vier freistunst af ollu þessu/ þa læte hann oss meiga yfervinna/ og Sigre num hallda

Siøunda Bæn.

Þesse Figura heyrer til .xx. Capitula Matthei.

Helldur frelsa oss fra jllu

Þad er.

Hier bidium vier alls j einu j þessare Bæn/ad Fader vor Himneskur/ frelse oss fra ollu jllu/til Lijfs ꝛ Sælar/og ad sijdustu/þa vor Daudastund er komen/giefe hann oss god an

en Upgang/ og myskunsamlega take oss ap
þessum Eymdar Dal til syn j Himeryke.
Amen.

Huad er þad.

Þad er/ Ad eg skal vera fullviss vppa þ
ad þessar Bæner eru vorum Himnesta Födr
þacknæmelegar/ og ap hönum heyrdar/ þuí
hann hefur sialfur skipad oss /ad vier skyllo
um med þessum Hætte bidia/og lofad ad hǎ
villde oss bænheyra/Amen/Amen/þad er jaa/
sannarlega þad skal so verda.

Þessar Greiner heyra til
Drottenlegre Bæn.

1 Vier skulum alleina j vorum Bænum
aakalla ⁊ tilbidia eirn Almattugan Gud Födr
vors Drottens Jesu Christi asamt med hans
eingietnum Syne Jesu Christo/og þeim Hei
laga Anda/enn ecke Framlidna Menn/ei held
ur Likneske edur Bilæte/ edur nockurn giör
dar Gud/sa sem ecke er Fader vors Lausnara
Jesu Christi. So sem ad giöra Gydingar ⁊
Tyrkiar.

2 Vier skulum hugleida Gudlega Bifal
ning/sem hann oss bydur og skipar/ Matthei
6. 7. Luc. 18. Cap.

3 Vier skulum jata og vidurkienna vorn
Overdugleika og Synder/ Þad er/ Ad giöra
rietta og sanna Jdran/og snuast til Guds/
Psalm. 15. Deut. 6. Cap. Þuiad Gud Bæn
heyrer ecke þa Syndugu/ sem ecke giöra Jd
ran

4 Vier skulum hyra vm Gudleg Fyrer heit/ vppa Syndanna Fyrergiefning/ og had/ ad vier verdum bænheyrder vegna Medalgangat ans Jesu Christi/ Johan: 16. Rom. 5 Psalm. 1.

5 Vier skulum trua og treysta vppa Framfiôdu og Medalgôngu Jesu Christi/ ad vorar Bæner verde vissilega fyrer hans Skulld bænheyrdar/ epter hui sem ad Gud lofad hefur.

6 Vier eigum ad framsetia fyrer Gud Andlega og Lijkamlega gooda Hlute/ + þar Manesyniar/ huar vm vier bidium/ huad allt inne er faled i heim sio Bænum i Fader vor

Af hessum sex Greinum/ ma nogleaa liost sia/ hver ad sie Mismunur a mille Bæna Akalls eins christens Mans/ og Heidenna Mana edur Tyrkia.

Sacramentum Heilagrar Skijrnar/ Sem huer Kienne-fader og Hwsbonde/ skal kienna sijnum Bôrnum/ og vndergiefnu Folke.

Fyrsta Spurning.

C. Huad

Huad er Skyrn? Andsuar.

Þesse Figura heyrer til

iij. Capitula Matthei.

Skyrn er ecke einfallt Vatn/ helldur er hun þad Vatn sem saman er reyrt z bunded med Gudz Bodorde/ z med Gudz Orde er samteingt.

Huørt er þad Guds Ord? Andsuar.

Þad vor Herra Jesus Christus sagde/ Matthei j sijdasta Capitula.

Fared vt vm allan Heimen/ og kienned øllum þiodum/ og skyred þar j Nafne Fødur/ og Sonar/ og Anda Heilags

Aunnur Spurning.

Huad stodar oss eda veiter
Skyrnen? Andsuar.

Nun vtvegar oss og veiter Fyrergiesning Syndanna/og frelsar fra Daudanum og Dioflenum/ og giefur þeim ollum eilijfa Saaluhialp/ sem trua þui sem Orden og Guds fyrer heiten lofa.

Huer eru þau Guds Ord og fyrerheit? Andsuar.

Pad vor Herra Jesus Christus seiger Marci j sijdasta Capitula

Huor hann truer og verdur skijrdur sa skal holpen/ Enn huor hann ecke truer/ sa skal verda fordæmdur.

Pridia Spürning.

Hi skyrnen ma vatned orka so veglegra Hluta? Andsuar.

Vatned ma alldrei slijks orka/ helldur veiter þ Gudz Ord/ huort ad er j Vatnenu og med Vatnenu/ og Truen/ huor ad slijkum Gudz Ordum j Vatnenu truer/ Þuiad vtan Gudz Orda er Vatned einsamallt Vatn og eingen Skijrn/ Enn þa Guds Ord samlagast Vatnenu þa er þad Skijrn (þad er) Nadarfullt Lijfsins Vatn/ og Endurgietning

ar Laug j Helgum Anda/ So sem Paall Postule seiger til Tijtum j þ. ridia Capitula. Fyrer þann Endurgiefningar Vatz Saa z Endurnyan Heilags Anda/ huörium hann heþur noglega vt hellt yþer oss/ þyrer Jesum Christum vorn Lausnara/ So ad vier Riettlaater þyrer hans Naad ordum Erþingiar eilyþs Lijþs epter Vonenne/ þesse Ord eru sonn og truanleg.

Fiorda Spurning.
Huad merker þuilykt VatsSkijrn ?
Andsuar.

Nun merker þad/ ad sa hinn gamle Adam j oss/ a daglega ad dreckiast z deydast/ þyrer Jdran og Yþerboot/ med øllum Syndum og vondum Girndum/ og sijdan daglega þram koma og vpp aptur rijsa eirn nyr Madur/ sa ed lifa skal j Riettlæte z Hreinleika/ þyrer Gude æþenlega:

Huar stendur þad skrifad ? Andsuar
S. Paall siger so til Rom. 6. Cap.

Vier erum Jardader med Christo þyrer Skijrnena j Daudan/ ad lijka so

so sem Christus er vpprafen pra Dau-
dum/ syrer Dyrd Fodursins/ so eigum
vier ad ganga j Endurnyungu Lijfdags
anna.

Vm Sacramentum Allta
ris/ Spurningar.

Fyrsta Spurning.

Huad er Sacramentu m Alltaris?

Sacramentum Alltaris er sannar-
legt Holld og Blod vors Herra Jesu
Christi vnder Braude og Vijne/ af hs-
num sialfum Jesu Christo jnsett/ oss

 christnum

christnu Mønnum til ad eta og drecka.
Huar stendur þad skrifad? Andsuar
So skrifa þeir heilögu Gudspialla Menn / Mattheus / Marcus / Lucas / og Sancte Pall.

Vor Herra Jesus Christus a þeirre Nottu sem hann forraden vard / Tok hann Brauded / giørde Packer / og braut þad / og gaf sijnum Lærisueinum / z sagde / Taked og eted / þad er minn Lijkame sem fyrer ydur verdur giefen / giøred þad i mijna Minning.

Sømuleidis epter Kuølldmaltijdena tok hann Kaleiken / giørde Packer / gaf þeim hann / og sagde / Drecked aller hier af / þad er Kaleikur hins Nyia Testamentis i mijnu Blode / sem fyrer ydur vthellest til fyrergiefningar Syndana / so opt sem þier giøred þetta / Drecked þ i mijna Minning.

Aunnur Spurning.
Huad stodar oss med soddan Hætte ad eta og drecka hier af? Andsuar.

Þad vtvijsa mier þesse Orden (Sem fyrer ydur giefst og vthellest til fyrergiefningar Syndanna) þui ad sønnu veitest

veitest oss og giefst fyrer þesse Orden j Sacramētenu Syndaña Fyrergiefning Eilijft Lijf og Saluhialp/ Þuiad huar Syndanna Fyrergiefning er/ þar er og eirnen Lijfed og Saluhialpen.

Pridia Spurning.

Hvernen kann lyfamleg Berging ad veita so myfla Hlute? Andsuar

Berging Brauds og Vijns veiter þad j enguan Mata/helldur þau Ord en sem hier standa (fyrer ydur giefst z vthellest til Fyrergiefningar Syndaña) huør Ord ad eru hia lijkamlegre Bergingu so sem Høfudstycke j þessu Sacramente/ og huør sem þessum Ordum truer/ sa ødlast allt þad sem þau jnne hallda og vppa hlioda/sem er Syndanna Fyrergiefning.

Fiorda Spurning.

Huør neyter þessa Sacramentis makelega? Andsuar.

Ad fasta og Lijkamlega sig þar til bwa/er ad sønnu good ytre Sidseme/eñ sa er sannarlega maklegur z vel styckadur sem Truna hefur j þessum Ordū

(Fyrer ydur gieþst og vtheelleſt til Fyrergieþningar Syndanna) Enn huør ſaſt truer ecke þeſſum Ordum/ og eþar þau/ ſa er omaklegur/ þuiad þetta Orded (Fyrer ydur) kreþur fullkomlegrar Tru ar i Hiartanu.

Signingen a Kuølld og Morna.

A Morna þa þu ſtendur vpp/ ſkalltu ſigna þig med ✠. Kroſſmarke/ og ſeigia ſo.

I Naþne Fødur/ og Sonar/ ⁊ Anda Heilags/ Amen.

Sijdan a Knie ſallande edur ſtandande/ les Truar Jatningena/ og Fader vor/ Þar epter þeſſa Bæn.

Þacker giøre jeg þier minn Himneſke Fader/ fyrer Jeſum Chriſtum þinn Elſkulegan Son/ minn Drotten/ ad þu heþur mig a þeſſare Nottu/ þyrer øllum Skada ⁊ Haſka/ verndad og vardveitt. Eg bid þig/ ad þu vilier mig a þeſſum Deige og eirnen vardveita / ꝼ Syndum og øllum illum Hlutum/ ſo ad minn Liþnadur/ og øll min Verk/ mætte þier vel þocknaſt/ þuiad eg biþala mig/ minn

Lijkama

Lÿkama og Saal/ og allt þad eg hefe/ j þ[i]nar Hendur/ Þinn heilage Engell sie hia mier/ so ad sa hinn vonde Ovin hafe eckert Valld yfer mier/ Amen.

Gack sydan til þinnar Vinnu ꝛc. Erf idis/ j Jesu Nafne.

A Kuölld þa þu geingur til Saangur sign þig med Heilögu Krossmarke/ Seigiande

J Nafne Födur/ og Sonar/ og Anda Heilags/ Amen.

Sijdan a Knie fallende edur standande les Credo/ og Fader vor/ Þar epter þessa Bæn.

Þacker giøre eg þier minn Himneske Fader/ fyrer Jesum Christū þinn Elskulegan Son minn Drottenn/ ad þu hefur mig a þessum Deige nadarsamlega verndad og vardveitt/ Eg bid þig ad þu vilier fyrergiefa mier allar m[i]nar Synder sē eg hef a þessum Deige ranglega giørt og braned/ og ad þu vil ier mig a þessare Nottu nadarsamlega vardveita/ þuiad eg bifala mig/ minn Lÿkama og Saal og alla Hlute j þinar Hendur/ þinn Heilage Engell sie hia mier/ so ad Diofullen hafe eckert Valld

 yfer

ẏker mier/ Amen.

Benedicite/ Edur hinn þyrre Bordpsalmur.

Allra Augu vona til þijn Drotten/ og þu gieþur þeim þeirra Fædu j hæþelegan Tyma/ Þu vpplykur þiṅe Hond og sedur allar lifande Skiepnur med þinne Blezan.

Sijdan leseſt Fader vor/ og þeſſe epter fylgiande Bæn.

Drotten Gud Himneſkur Fader/ bleza oſſ og þeſſar þijnar Gaþur/ sem vier medtøkum til vor aþ þinne Myſkūſamlegre Goodgirne/ þyrer Jeſum Chriſt um vorn Drotten og Herra/ Amen.

Benedicite/ edur hinn seirne Bordpsalmur.

Packe þier Drottne/ þuiad hann er goodur/ og hans Myſkunſeme varer ad eilijþu/ huør ad øllu Holdẽ gieþur Fædu/ Kuikþienadenum sitt Foodur/ og Vngum Hraþnanna/ sem hann akalla/ hann heþur øugva Lyſt a Styrkleika Heſtſins/ ecke helldur Þocknan a nøckurs Mans Beinum/ Drottne eru vel þecker

þecker þr sem hann oftast/ z þeir sem til hans Myskunar vona.

Siþan lesest Fader vor/og þesse epter fylgiande Bæn.

Þacker giørum vier þier Drottenn Gud Fader/ fyrer Jesum Christū vorn Herra/ fyrer all° þīnar Gæfur z Vel giørninga/ þu sem lifer og rÿker ad ei-lÿfu/ Amen.

Nær Mann vill skriptast/þa skal hann fyrst seigia til sÿns Skriptar Fóðurs.

Minn kiære verduge Fader j Christo/ Eg bid ydur giarna/ad þier vilied virdast til ad heyra mÿna Jatning/ og hugga mig med Guds Orde/ Og seigia mier Fyrergiefning minna Synda/ j Jesus Nafne. R.

Ja/ seig fram.

Eg Aum og Syndug Manneskia/ jæta Almættugum Gude og øllum hās Stormerkium/ Enn eg afneita Fiand-anum/ z øllum hās Suikum z Vielum/ Hier med medkienne eg mig fyrer Gude og ydur minn kiære Fader/ad eg hef all skyns Synder giørt til Orda z Verka/ z vondra Hugrenninga/alla mÿna Lÿf

daga

daga/ j mote mijnum Himneska Skapa ra/ hans Vilia og Boodord broted/ Þui medkienne eg mig hina synndugustu & suiuirdelegustu Skiepnu sem verda ma fyrer Gude og Monnum.

Vil eg nu þetgen allra minna Synda jdrast/ aflata og vid sia/ & med rettre Tru & Trauste Guds myskunar vona/ Vonäde af ollu Hiarta a Verdskulldan & Medalgongu hans kiæra Sonar Jesu Christi mijns Lausnara/ Þdur bid eg ad hugga mijna hrædda Samuisku med Guds Orde/ og seigia mier mijnar Synder kuittar j Jesu nafne Amen.

Forma Absolutionis.

Vor Herra Jesus Christus/ fyrer sinn Dauda og Pijnu sem hann leid fyrer þig/ og þad Raudlitada Blod sem hann utgaf fyrer þig/ hann fyrergiefur þier allar þinar Synder/ Og epter þeirre Befalningu/ sem eg hefe af Gude/ tilsäge eg þier þinna Synda Fyrergiefning/ J Nafne Fødur/ og Sonar/ & Anda Heilags/ Amen.

Gud varduete þig med sinum Nad/ fyrer Jesum Christum/ Far hiedan j Fride.

HVSTAVLAN.

þad er,

Nockrar Sententiur z Greiner/ þær ed hlyda vppa allra Handa Stietter/ og Embætte/ Huar af eirn og sierhuör ma sier Aminning taka/til ad vakta sitt Kall og Embætte.

Byskupar/ Prestar og Predikarar.

Eirn Byskup skal vera ostraffanlegur/eirnrar Kuinnu eigen Madur/Sparneyten/Hogiatur/Sidsamur/ Gestrisen/ Kienningarsamur/ Eingen Ofdryckiu Madur/Eige Barattumadur eirskis liotligs Auinnings gyrugur / helldur vægiarnlegur/ei Prættunarsamur/ei Agiarn/ Sa gode Fyrer sijn veiter synu Huse/sa hlydin Børn heffur med allre Virding/Ei Nynæmur/ Sa þar fast hallde a þui Orde sem sannarlegur Lærdomur er/Og sa ødrum kan ad kienna/ so hann sie mattugur til ad aminna med Heilsusamlegum Lærdome og ad straffa þa þr sem mote mæla 1. Timoth. 3. jtem/Tit. 1 Cap

Huad þeir Christnu sieu synū Kiennefedrum og Sæluforgörum skylduger.

Eted og drecked huad þer veitest/þuiad eirn erfidis Madur er sinna Launa verdugur Luc. 10. Cap.

So heffur Drotten befalad/ ad þeir sem Euangelium predika/skulu af Euangelio Vpphellde hafa/ 1. Cor: 9. Cap:

Sa sem med Ordenu verdr vndervijsadur þann same giøre þeim allt til goda sem hönum

vnd.r

vndervÿsar/Fared ei villt/ Gud lætur ei ad sier hæda/ Galat: 5. Cap.

Pa Aulldunga sem vel porstanda/halldi Men tugþalldlegs Leidurs verduga/Sierdeilis þa sem erþida j Ordenu/og j Lærdomenum/þt Ritningen seiger/ Pu skallt ecke mwlbinda er- iandi Naut/Item. Eirn Arþidare er sijna La- una verdugur/1. Timoth. 5.

Vier bidium ydur goder Brædr/ad þier mis- est þeirra sem erþida a medal ydar/og porstadi- reita j Drottne/og amiña ydur/ Og hafed þa- þ'ß kiærare þyrer þra Verks saker/z vered þrid samer vid þa/1 Tessal. 5. Cap.

Vered hlydner ydrum Kieñeþedrum/z þylged þeim eþter/þuiad þeir vaka yþer ydrum Sal- um/ so sem þeir þar skulu Reikningskap þyrer standa/So ad þr giøre þ m3 Glede/eñ ecke med Andvarpã/þt þ er ecke gott þyrer ydr/Heb. 13.

Veralldleger Valldstiornar meñ.

Aller Meñ sieu Yþervalldenu vndergieþ- ner / þt þar er ei Valldstiorn vtan hun sie aþ Gude/Eñ huør hañ motstendr Valldstiorneñe/ sa stendur j mote Guds skickan/En þr sem a mote standa/ munu yþer sig taka Domsaþelle/ þui hun ber ei Sverded þorgieþins/hun er Gu- ds þienare/ eiñ Heþnare til ad straþþa þa sem jllt giøra. Rom. 13 Cap.

Giþter Menn.

Pier Meñ bwed vid ydar Kuiñur med Skynseme/z gieþed þui Kueñlega breyskra Re- ckorne sijna Heidran/so sm Samørþu Nadar- eñar z Lyþsens/ so ydart Bænahalld hindrest eige

...ige? .1. Pet: 2. Cap: Vered ei Beiſklundadir vid þær. Coloſs. 3. Cap:

Giptar Konur

Konurnar vere ſijnum Mǫñum vndergieb‑nar ſo ſem Drottne/ lyka ſem Sara var Abraham hlydug/ z kallade hn̄ Herra/ huers Dætur þier erud ordnar ef þier vel giøred/ og ott eſt ... ognaner. 1 Pet. 3.

Forelldrar

Þier Fedur/ erted ecke ydar Børn til Reide helldur aled þau vpp j Sidſemd z Aminning ... til Drottins/ Epheſ. 6

Børnen

Þier Børn/ Vered ydrum Forelldrum hlyd ... j Drottne/ þui þad er tilheyrelegt/ Heidr z ... Modur/ þad er þ fyrſta bod ſem Fyr‑erheit hefur/ ſem er/ So ad þier vel vegne z þu lenge lifer a Jørdunne/ Epheſ 6

Þionoſtufolked.

Þier Þionuſtu Meñ/ Vered hlydner ydrū ... ſkamlegum Drottnum/ med Otta z Hrædſlu/ ... einfallldleik ydars Hiarta/ ſo ſem Chriſto ... ſiālfū/ ei allerneſta fyrer Augsȳnū þionande/ ſo ſem Mønnønum til Giedþeckne/ helldur ſo ſem Þienarar Chriſti/ ad þier þeñan Guds Vilia giøred af Hiarta med godu̅ Huga/ Lated yd‑ur þikia ſo ſem þier þioned Drottne/ og ecke Møñønum/ og vited/ ad hūad ſem huør eirn gott giører/ þad mun hann medtaka/ huørt ſem hann er Præll edur Frelſinge.

Nyſbændur og Nyſmædur

Þier

Þier Hwsbændur/ giøred z þeim þ sa[illegible] leggid af Ognernar/ z vited þ þ.er ha[illegible] [illegible]rin eiñ Herra a Himnum/ og hia hønum [illegible] ect ert Manngreinar ælit/ Ephes. 6. Cap.

Vngdomuren:

Þier sem vnger erud/ vered þeim elldre vn dergiefner/ z audsyned þar mz Lytelæte/ Þ[illegible] [illegible] Gud stendur j giegn þm̃ Dramblætu/ en [illegible] Lytelætu giefur hañ Nad/ So audmyked yd[illegible] ru vnder volldugre Guds Hønd/ so hann ydu[illegible] vpphefie a synum Tyma/ .Pet: 5: Cap.

Eckiurnar.

Huør ad er ein sannarleg Ekia/ z einsøm[illegible] ul/ hun sette syna Von vppa Gud/ z blyfe st[illegible] fast j Bæna akalle Dag z Nott/ En hu[illegible] j Girndum lifer/ hũ er lifande daud/ 1: Tim. 5.

Almwga Folked.

Elska skalltu þiñ Naunga so sem [illegible] an þig/ J þessum Ordum eru øll Bod[illegible] jnne bunden Rom. 13. Huad þier vilied Meñerner giøre ydur/ þad giøred þm̃/ Þuiad þta er Løgmæled z Spaa mennerner/ Matth. 8: Cap:

Ender Catechismi.

